

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره ششم - ۱۱ تا ۱۷ مرداد ۱۳۹۹

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۹ مرداد ۱۳۹۹

۶

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره ششم - ۱۱ تا ۱۷ مرداد ۱۳۹۹

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۶

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۹ مرداد ۱۳۹۹

فهرست مطالب

- ۲ ..... حفظ میراث ملی یا افزایش بهره‌وری؟
- ۵ ..... مسئله تعارض منافع در دانشکده‌های اقماری
- ۵ ..... نظارت بر رفتار نمایندگان ابهام یا تعارض؟
- ۶ ..... ارائه گزارش مربوط به لایحه تعارض منافع ۸۰ درصد استان‌ها
- ۶ ..... ضربه تعارض منافع ناشی از تشکیل وزارت بازرگانی به تولید
- ۷ ..... اتاق بازرگانی، تعارض منافع، کوتاهی در انجام وظایف
- ۷ ..... حذف تعارض منافع در اصلاحیه قانون نظارت بر رفتار نمایندگان
- ۸ ..... تعارض منافع مدیران تصمیم‌گیر درباره کنکور
- ۸ ..... دریافت ۳۱۲ هزار دلار برای سخنرانی توسط مادر ترودو
- ۹ ..... سازمان سنجش در حذف کنکور درگیر تعارض منافع است
- ۹ ..... تعارض منافع موجب عدم توفیق در اقتصاد است
- ۱۰ ..... از کنکور تا تعارض منافع
- ۱۰ ..... نابرابری آموزشی از نتایج تعارض منافع در نظام آموزشی
- ۱۱ ..... تعارض منافع و انحصار دو چالش اساسی کسب‌وکارها
- ۱۱ ..... ارتباط شهردار و اعضای شورای اسلامی مصداق تعارض منافع
- ۱۲ ..... نمود دیگری از تعارض منافع در صداوسیما
- ۱۲ ..... تعارض منافع در آموزش عالی، مانعی مقابل اصلاح کنکور
- ۱۳ ..... توصیه‌های بانک جهانی در جهت کنترل تعارض منافع
- ۱۴ ..... تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی

حفظ میراث ملی یا افزایش بهره‌وری؟ دوراهی تعارض درآمد و وظیفه در سازمان اوقاف و امور خیریه

فاطمه نصیری

در هفته‌های اخیر انتشار خبر وقف بخشی از کوه دماوند بازتاب گسترده‌ای در رسانه‌ها، صداوسیما و افکار عمومی داشته و به موضع‌گیری‌های متفاوتی از سوی مسئولین منجر شده است. در حالیکه متولی امامزاده روستای آق مشهد با سند ۴۰۰ سال پیش موفق شده بود، پس از یک کشمکش ۲۰ ساله، سرانجام رای دادگاه را به نفع خود کسب کند، با افشا شدن آن توسط [همشهری آنلاین](#) جمعی از اساتید دانشگاه و اعضای نهادهای مدنی با نگارش نامه‌ای از سران سه قوه خواستار جلوگیری از انجام این واگذاری شدند. برخی رسانه‌ها نیز آن را جنگل‌خواری و یا شائبه جنگل‌خواری قانونی برای افکار عمومی خواندند. از سویی [معصومه ابتکار](#) رئیس سابق سازمان محیط زیست اعلام کرد که در سال ۷۸ جنگل‌های هیرکانی به عنوان اولین میراثی ملی طبیعی ایران ثبت شده و سندی به نام منابع طبیعی برای آن صادر شده است. برخی نیز یادآور شدند این جنگل‌ها به مثابه میراث جهانی بشر ثبت شده است. اما در برنامه تلویزیونی (شبکه تهران، ۸ مردادماه ۹۹) که به بررسی وقف جنگل‌های آق مشهد اختصاص یافته بود، مشخص شد هر دو سازمان در این جنگل‌ها منافع اقتصادی دارند؛ از همین روی برخی تاکید کرده‌اند که وقف قله دماوند آدرس غلط دادن به مخاطبان است و اصل ماجرا مربوط به پوک‌های معدنی، عواید حاصل از اجاره مراتع، چشمه‌های آب معدنی و بهره‌برداری از چوب این جنگل‌هاست. در نهایت واکنش فعالین محیط‌زیست، رسانه‌ها و افکار عمومی موجب ورود رئیس قوه قضائیه به پرونده وقف جنگل‌های آق مشهد شد و در حال حاضر نیز بخشی از این جنگل‌ها و مراتع از وقف خارج و به نام سازمان منابع طبیعی سند شده است.

البته اختلافات سازمان اوقاف و امور خیریه با سایر سازمان‌ها محدود به سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و محیط‌زیست و سازمان منابع طبیعی نیست، بلکه این اختلاف بارها و در موارد متعدد مابین سازمان مذکور و سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نیز رخ داده است. برای مثال اداره اوقاف و امور خیریه به توسعه بنای امامزاده ابراهیم (ع) کنگاور و ساخت‌وساز در قبرستان قدیمی واقع در عرصه بنای تاریخی معبد آناهیتا اقدام کرده که مشکلات بسیاری را برای حریم این اثر تاریخی و ثبت جهانی آن به وجود آورده است. ([اسکان نیوز](#)، ۲۰ شهریور ۱۳۹۲) مورد دیگری که می‌توان اشاره کرد مربوط به کاروانسرای شاه عباسی قصرشیرین است. اداره اوقاف و امور خیریه ادعا می‌کند که مطابق با سند مالکیت و وقف‌نامه کاروانسرا این سازمان باید این اثر تاریخی را اداره کند و باید مطابق با نیت واقف از این موقوفه بهره‌وری اقتصادی شود. میراث فرهنگی نیز مدعی است که این کاروانسرا یک اثر ارزشمند تاریخی است که باید براساس ضوابط میراث فرهنگی نگهداری شود و رقمی بالغ بر ۱۵ میلیارد ریال را برای حفاظت، مرمت و نگهداری آن صرف کرده است. اما این کاروانسرا توسط اداره اوقاف استان به تعدادی از غرفه‌داران عرضه محصولات خارجی کرایه داده شده و کاروانسرای قصرشیرین عملاً به یک بازارچه مرزی که خلاف ضوابط قانونی میراث فرهنگیست، تبدیل شده است و اینگونه بهره‌برداری به این اثر تاریخی آسیب رسانده و خواهد رساند. ([ایسنا](#)،

فارغ از رد یا پذیرش مواضع و استدلالاتی که سازمان‌های مذکور طرح می‌کنند، در این یادداشت برآنیم تا از منظر تعارض منافع صلاحیت سازمان اوقاف و امور خیریه برای مدیریت و بهره‌برداری از اراضی یا ابنیه‌ای که از نگاه افکار عمومی میراث ملی شناخته می‌شود و حتی در بسیاری از موارد ثبت ملی نیز شده اند را بررسی کنیم. به نظر می‌رسد تعارض منافع عارض بر سازمان اوقاف و امور خیریه در اداره اراضی ملی و یا میراث فرهنگی را بتوان در چارچوب دو نوع تعارض منافع سازمانی و تعارض منافع شخصی شناسایی کرد. تعارض منافع سازمانی اغلب زمانی رخ می‌دهد که اهداف، وظایف و منافع یک سازمان در موضوعی خاص با منافع عمومی ناسازگار باشد. نهاد وقف در اسلام یک نهاد اقتصادی خرد است و طبعاً در تمام نهادهای اقتصادی افزایش بهره‌وری اقتصادی یکی از اهداف اصلی محسوب می‌شود؛ چنانکه **سازمان اوقاف و امور خیریه** دومین هدف خود را افزایش بهره‌وری موقوفه‌ها ذکر کرده است. اما پرواضح است که در اداره منابع طبیعی و ابنیه تاریخی به مثابه میراث ملی یا جهانی، منافع عمومی ایجاب می‌کند که حفظ و نگهداری از آن‌ها در اولویت باشد. بنابراین می‌توان گفت سازمان اوقاف و امور خیریه در این موضوع دچار موقعیت تعارض وظایف خواهد بود. از سویی وظیفه سازمانی آن ایجاب می‌کند تا بهره‌وری اقتصادی از جنگل‌ها و یا ابنیه تاریخی را افزایش دهد، از سویی باید از آنها به عنوان میراث بشری محافظت کند. همانطور که در مورد کارونسرای شاه عباسی قصرشیرین اشاره شد این دو وظیفه با تعارض رو به رو شده است و نصب غرفه‌ها و رفت‌وآمد زیاد در این کاروانسرا به این اثر تاریخی آسیب زده است.

یکی از اهداف اصلی تشکیل سازمان اوقاف و امور خیریه، سرپرستی املاک وقفی فاقد متولی است. تصمیمات و اقدامات سازمان اوقاف و امور خیریه در زمینه اداره و بهره‌برداری از موقوفات بر اساس نیت واقف صورت می‌گیرد؛ بنابراین اگر نیت واقف ملک تاریخی و یا منابع طبیعی متعارض با منافع عمومی باشد و یا نیت واقف بهره‌برداری اقتصادی از چنین موقوفه‌هایی بوده باشد؛ این امر موجب تعارض وظایف سازمان خواهد شد. چراکه از سویی سازمان خود را ملزم به اجرای نیت واقف می‌داند و از سویی باید حافظ منافع عمومی در حفظ و نگهداری میراث یا منابع ملی باشد. به علاوه سازمان اوقاف و یا متولی خود را ملزم به مصرف عواید حاصل از وقف مطابق با وقف‌نامه می‌داند، در حالیکه بسیاری از موقوفه‌ها موقوفه خاص هستند و عواید حاصل از آن در اختیار سازمان و یا گروه و اشخاص خاصی قرار خواهد گرفت که لزوماً همسو با منافع عمومی نیست. بنابراین سازمان اوقاف در این مورد نیز در موقعیت تعارض منافع قرار دارد از سویی خود را ملزم به عمل به وقف‌نامه می‌داند و از سویی عواید حاصل از منابع عمومی (اگر موقوفه منابع طبیعی یا ابنیه تاریخی باشد) باید منافع عمومی را تامین کند و نه در تصرف گروه یا موضوع مشخصی باشد. بنابراین پذیرش وظیفه حفاظت از منابع طبیعی و یا میراث تاریخی برای سازمان اوقاف وظیفه مضاعفی است که در تعارض با وظایف بنیادین آن یعنی «بهره‌وری اقتصادی از موقوفات» و «عمل به نیت واقف» قرار دارد و در بسیاری از موارد این سازمان را با موقعیت تعارض منافع روبه‌رو کرده است.

مورد دیگری که هم دربردارنده تعارض منافع شخصی و هم سازمانی است، حق‌النظاره و حق‌التولیه است. بر اساس قوانین سازمان اوقاف و امور خیریه دستمزد یا حق‌التولیه متولی و حق‌النظاره ناظر (چه شخص باشد و چه سازمان) به میزان مقرر در وقف‌نامه خواهد بود و در صورتی که وقف‌نامه موجود نباشد و یا میزان حق‌التولیه و حق‌النظاره در آن معین نشده باشد، حق‌التولیه و حق‌النظاره معادل ۵٪ درآمد خالص سالانه خواهد بود. بنابراین متولی و ناظر (شخص یا سازمان) در موقعیت تعارض منافع قرار دارند. به عبارتی ساده متولی هرچه بهره‌وری اقتصادی موقوفات را افزایش

دهد حق التولیه یا همان درآمد وی افزایش خواهد یافت و ناظر نیز از این امر منتفع خواهد شد. اما این افزایش بهره- برداری به هیچ روی با حفاظت از منابع طبیعی یا ابنیه تاریخی همسو نیست و با منافع عمومی که با حفاظت از جنگل‌ها و ابنیه تاریخی به عنوان میراث ملی تامین خواهد شد در تعارض است. بنابراین متولی و ناظر چنین موقوفه‌هایی چه سازمان باشد و چه شخص، هر دو در موقعیت تعارض منافع وظیفه و درآمد قرار دارد.

بنابراین بدون قضاوت در مورد عملکرد سازمان‌های نامبرده، به نظر می‌رسد از نظرگاه تعارض منافع وظایف و اهداف سازمان اوقاف و امور خیریه به طور بنیادی با اداره و بهره برداری از منابع طبیعی و ابنیه تاریخی که میراثی ملی محسوب می‌شوند در تعارض است و لذا این امر باید به سازمان‌های ذیصلاح نظیر سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و سازمان منابع طبیعی که اساساً برای حفظ و نگهداری از این میراث ملی تاسیس شده اند واگذار شوند.

***

گزیده‌ی اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های اصلی هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

- زهرا مظفر، مدیرکل ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات آموزش و پرورش، خبر داده که بر اساس اطلاع دفتر حقوقی وزارت آموزش و پرورش، بیش از ۸۰ درصد استان‌ها در پاسخ به بخشنامه مدیریت تعارض منافع وزیر، مکاتبه و گزارش خود را ارائه داده‌اند که پس از جمع‌آوری به وزیر آموزش و پرورش داده می‌شود.
- رئیس کمیسیون بهداشت و محیط زیست شورای اسلامی رشت در نامه‌ای خطاب به رئیس شورای اسلامی ارتباط مستقیم مالی غیرسازمانی بین شهردار و اعضای شورا را مصداق تعارض منافع عنوان کرد و این سوال را مطرح کرد که چرا شهردار تاکنون هیچ اقدامی برای پیاده‌سازی مفاد مصوبه شورای اسلامی رشت در رابطه با تعارض منافع موجود در بخش کارکنان بخش‌های صدور مجوز انجام نداده‌اند؟
- ماجرای افشای قرارداد دولت کانادا با موسسه خیریه WE در هفته‌ی گذشته نیز خبرساز شد و جاستین ترودو نخست‌وزیر همچنان در فضای سیاسی کانادا سوژه‌ی رسانه‌ها و احزاب سیاسی به سبب نقض قوانین تعارض منافع در این قرارداد است.
- محسن زنگنه عضو کمیسیون اقتصادی مجلس تصریح کرد یکی از دلایل اصلی ما در عدم توفیق در حوزه اقتصاد، وجود تعارض منافع در بخش‌های مختلف مدیریتی کشور است.
- عباس عبدی در یک گفت‌وگو به تشریح رابطه‌ی نابرابری آموزشی و تعارض منافع در آموزش و پرورش پرداخت.
- محمد عنبری، کارشناس بازار کسب و کار، طی مصاحبه‌ای به تشریح رابطه‌ی موانع کسب‌وکارها و تعارض منافع پرداخته و تاکید کرد تعارض منافع در تصمیم‌گیریان نظام به شدت به بحث تسهیل فضای کسب و کار لطمه می‌زند.
- سعید رجبی فروتن، روزنامه‌نگار و فعال حوزه‌ی فیلم و سینما، در یادداشتی با استناد به تحلیل ارائه‌شده توسط مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه تاکید کرد که جلوگیری صداوسیما از راه‌اندازی استنآپ کم‌دی در پلتفرم‌های اینترنتی توسط رامبد جوان مصداق بارزی از تعارض منافع در صداوسیما است.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۱۹ مرداد ۱۳۹۹

مسئله تعارض منافع در دانشکده‌های اقماری

مهرداد ویس کرمی (عضو کمیسیون آموزش، تحقیقات و فناوری مجلس) - ۱۱ مرداد ۹۹
◀ تعارض منافع حوزه‌ی آموزش عالی

تکلیف دانشکده‌های اقماری در وزارت علوم باید هرچه سریع‌تر توسط وزارت علوم مشخص شود. دانشگاه باید به نحوی باشد که فقط افراد توانمند خروجی آن باشند و اگر خروجی دانشگاه نیروی تربیت‌شده ضعیف باشد، برای کشور مشکل ایجاد خواهد شد. حتی در برخی از این دانشگاه‌های اقماری مسئله تعارض منافع نیز وجود دارد و افرادی جزو هیأت امنای دانشگاه هستند که سمت دولتی در وزارت علوم دارند.

✉ خبرگزاری خانه ملت

نظارت بر رفتار نمایندگان ابهام یا تعارض؟

همدان پیام - ۱۱ مرداد ۹۹
◀ تعارض منافع در مجلس

اصلاح و الحاق موادی به قانون نظارت مجلس بر رفتار نمایندگان، از جمله طرح‌هایی است که مجلس یازدهم دنبال می‌کند و به‌تازگی ۲ طرح در این راستا توسط نمایندگان ارائه شده است. یکی از مسائل و مشکلاتی که گریبانگیر این قانون است، بحث تعارض منافع است که به‌عنوان یک ایراد بزرگ، موانع بزرگی در مسیر اجرای قانون نظارت بر رفتار نمایندگان ایجاد کرده است.

نکته اساسی در این زمینه ترکیب هیأت نظارت بر رفتار نمایندگان است که صرفاً خود نمایندگان حضور دارند و احتمال و امکان صدور رأی به‌نفع نماینده را تقویت می‌کند. هرچند این هیأت صرفاً وظیفه بررسی شکایت واصله و تطبیق آن با شئون نمایندگی را دارد، اما به‌دلیل تعارض منافع موجود در بسیاری از مواقع رأی هیأت به‌گونه‌ای است که در مواردی از ارجاع پرونده نماینده به دادگاه جلوگیری می‌کند.

واگذاری قضاوت درباره شکایات مطرح‌شده به برداشت اعضای هیأت نظارت بر رفتار نمایندگان از عرف نمایندگی، موجب تقلیل مجازات‌های در نظر گرفته‌شده در بسیاری از موارد شده است. اینها از جمله مسائلی است که درباره بحث تعارض منافع مطرح شده و نمایندگان را برآن داشته تا با اصلاح قانون مذکور چنین تعارضی را به حداقل رسانده و یا حتی از بین ببرند.

البته این بحث محدود به نمایندگان نیست و در تمام قوا، نهادها و دستگاه‌ها قابل طرح است و باید مورد توجه قرار گیرد، اما لحاظ کردن آن در قانونی که به خود نمایندگان مربوط است، می‌تواند نقطه آغاز خوبی برای اصلاح بسیاری از قوانین، آئین‌نامه‌ها و بخشنامه‌ها باشد که تعارض منافع در آنها مشهود است؛ هر چند حرکت به این سمت و سو در دستگاه‌های مختلف شکل گرفته است و این امیدواری را ایجاد کرده که تعارض منافع به‌مرور در جامعه محدود شود و روزی برسد که شخص یا سازمانی در دوراهی انتخاب میان منافع شخصی خود و منافع عمومی قرار نگیرد.

✉ روزنامه همدان پیام

ارائه گزارش مربوط به لایحه تعارض منافع ۸۰ درصد استان‌ها

زهرا مظفر (مدیرکل ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات آموزش و پرورش) - ۱۱ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع حوزه‌ی آموزش عمومی

زهرا مظفر با حضور در برنامه زنده «ایران امروز» با موضوع عدالت آموزشی درباره توثیق وزیر آموزش و پرورش در خصوص لایحه تعارض منافع گفت: «این موضوع در هیات وزیران مطرح و مصوب شد و بر اساس ۴۰ ماده که در راستای ارتقای شفافیت در امور جامعه، تقویت پاسخگویی نظام اداری سیاسی در برابر مردم و ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد بود تحت عنوان یک لایحه به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد.»

وی اضافه کرد: «به دلیل اینکه در حال تغییر و تحول مجلس و شکل‌گیری جدید آن بودیم این لایحه مصوب نشد اما به دلیل اینکه برای وزیر آموزش و پرورش منافع عمومی و دولتی بر منافع شخصی حائز اهمیت است قبل از اینکه تعارض منافع از سوی مجلس تصویب و قانون آن ابلاغ شود بخشنامه را در ۱۹ خرداد به استان‌ها ابلاغ کرد که ۹ بند دارد و تعارض منافع را در آموزش و پرورش نام برد.»

مظفر افزود طبق گفت‌وگوی من با دفتر حقوقی بیش از ۸۰ درصد استان‌ها مکاتبه و گزارش خود را ارائه داده‌اند که پس از جمع‌آوری به وزیر آموزش و پرورش داده می‌شود تا نقش نظارت بر حسن اجرای این بخشنامه در جلسه سیاستگذاری بررسی شود تا بتوانیم این مصوبه را به نحو احسن اجرا کنیم.

✉ خبرگزاری پانا / خبرگزاری مهر

ضرر به تعارض منافع ناشی از تشکیل وزارت بازرگانی به تولید

حسن زنگنه (عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس) - ۱۴ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در حوزه‌ی کسب‌وکارها و بازرگانی

وقتی وزارت بازرگانی از وزارت صمت جدا شود، تعارض منافی به ضرر تولید داخلی رخ می‌دهد چرا که وزارت بازرگانی ذی‌نفع واردات است و این موضوع به تولید داخلی ضربه می‌زند و الان هم کسانی که اصرار دارند وزارت بازرگانی به صورت مستقل تشکیل شود عموماً ذی‌نفع واردات هستند. علاوه بر این، تنظیم بازار نیز به حوزه تولید مربوط است و نمی‌شود صرفاً در وزارتخانه بازرگانی درباره آن تصمیم گرفت.

وی با اشاره به تجربه مثبت اجرای قانون تمرکز در کشور گفت: چند سالی هم که اختیارات بازرگانی محصولات کشاورزی به وزارت جهاد کشاورزی سپرده شده بود، تجربه موفقی برای کشور رقم خورد چرا که بروکراسی کاهش یافت و وزارت جهاد کشاورزی در مواجهه با کمبود محصولات تولیدی خود راساً اقدام به سیاستگذاری در حوزه واردات می‌کرد.

✉ خبرگزاری فارس

اتاق بازرگانی، تعارض منافع، کوتاهی در انجام وظایف

رضا غلامی (مدیر مسئول پایگاه خبری تحلیلی بازاریبوز) - ۱۲ مرداد ۹۹
◀ تعارض منافع در حوزه‌ی کسب‌وکارها و بازرگانی

شواهد نشان می‌دهد که اتاق بازرگانی نه تنها در تامین ارز موردنیاز برای واردات کالاهای اساسی گامی بر نمی‌دارد، بلکه بعضاً با اقداماتی که انجام می‌دهد، باعث دلگرمی صادرکنندگان متخلف در بازنگرداندن ارزهای حاصل از صادرات می‌شود.

اتاق بازرگانی متشکل از بازرگانانی است که می‌توانند در انتخابات هیات رئیسه رای کسب کنند. این افراد در بیش از ۱۰۰ شورا، کارگروه، کمیسیون و تشکل عضو بوده و در نظام تصمیم‌گیری کشور دخالت می‌کنند. شورای گفتگو، شورای پول و اعتبار، شورای بورس، سازمان خصوصی سازی و ده‌ها کمیسیون و شورای دیگر، از جمله این موارد هستند. چرا اعضای اتاق که ذینفع هستند می‌بایست در این جلسات حضور داشته باشند؟ در جلسات تنظیم بازار این افراد در کنار وزیر و معاون وزیر که از ده‌ها مرحله‌گزینه‌ی عبور کرده‌اند، می‌نشینند.

بازار نیوز

حذف تعارض منافع در اصلاحیه قانون نظارت بر رفتار نمایندگان

ابوالفضل ابوترابی (نماینده شهرستان نجف‌آباد) - ۱۴ مرداد ۹۹
◀ تعارض منافع در مجلس

به گفته‌ی ابوترابی، در اصلاحیه قانون نظارت بر رفتار نمایندگان تعارض منافع حذف خواهد شد و دو نفر از بیرون قوه مقننه در این هیأت جای خواهند گرفت و دبیر این هیأت هم یکی از حقوقدانان شورای نگهبان خواهد بود تا این نظارت مستمر باشد.

در حال حاضر هیأت نظارت بر رفتار نمایندگان هفت نماینده مجلس حضور دارند که از صحن علنی مجلس رأی گرفتند. نمایندگانی که قرار است از بین خودشان فردی را انتخاب کنند نمی‌توانند ناظر خوبی باشند که به آن اصطلاحاً تعارض منافع می‌گویند.

روزنامه توسعه ایرانی در انتهای گزارش خود تصریح می‌کند: این دومین طرحی است که برای اصلاح قانون نظارت بر نمایندگان در مجلس یازدهم تدوین می‌شود؛ طرح اول با امضای تعدادی از نمایندگان روز چهارشنبه اول مرداد ماه اعلام وصول شده بود. در این طرح اما نقش پررنگی به شورای نگهبان برای نظارت بر نمایندگان داده شده است؛ موضوعی که در هفته‌های اخیر با انتقادات جدی برخی چهره‌های سیاسی مواجه شده است.

روزنامه توسعه ایرانی

تعارض منافع مدیران تصمیم گیر درباره کنکور

حمیدرضا حاجی بابایی (نماینده مجلس و وزیر سابق آموزش و پرورش) - ۱۴ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در آموزش عالی

مدیران تصمیم گیر درباره کنکور تعارض منافع دارند و نقش مهمی در لغو نشدن کنکور دارند. در جامعه ما همه قبول دارند که کنکور نباشد اما عوامل پشت پرده مانع از این می شود که کنکور در کشور ما برچیده شود. مدیران تصمیم گیر درباره کنکور از کنکور نفع می برند.

✉ خبر فوری

دریافت ۳۱۲ هزار دلار برای سخنرانی توسط مادر ترودو

روزنامه وطن امروز - ۱۳ مرداد ۹۹
 ◀ نمونه های جهانی تعارض منافع

در این چند روز افشای قرارداد دولت کانادا با خیریه ای که از قضا خیریه خانوادگی نخست وزیر ترودو است، تبدیل به یک رسوایی برای او شده است. بر اساس اعلام کمیته دارایی مجلس عوام کانادا، جاستین ترودو قرار بود بعد از ظهر روز پنجشنبه برای ادای پاره ای توضیحات در رابطه با ماجرای بحث برانگیز قرارداد دولت کانادا با موسسه خیریه WE در این کمیته حاضر شود و به سوالاتی که اعضای این کمیته مطرح می کنند پاسخ دهد. دولت کانادا یک برنامه کمک اضطراری ۹۰۰ میلیون دلاری برای حمایت از دانشجویانی که تابستان به دنبال کار هستند، تهیه کرده است. دولت امتیاز اجرای این قرارداد را بدون برگزاری مناقصه به سازمان خیریه محول کرد. برخی رسانه ها فاش کرده اند خانواده جاستین ترودو از سال ها قبل با این سازمان در ارتباط هستند و ممکن است در قضیه انعقاد قرارداد با این موسسه خیریه تعارض منافع شکل گرفته باشد و نخست وزیر کانادا منافع شخصی را به منافع ملی ترجیح داده باشد. در بررسی های خبرنگاران مشخص شد این موسسه بین سال های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ مبلغ ۵/۵ میلیون دلار از نهادهای دولتی کمک دریافت کرده است. بررسی های بیشتر نشان داد این خیریه ارتباطات خاصی با خانواده ترودو دارد، از جمله مادر نخست وزیر کانادا در ۵ ساله گذشته برای سخنرانی در این خیریه مبلغ ۳۱۲ هزار دلار دریافت کرده است. همسر و برادر جاستین ترودو هم برای سخنرانی در این مؤسسه مبلغی را دریافت کرده بودند. «بیل مورنو» وزیر اقتصاد کابینه هم روابط خانوادگی ای با این مؤسسه داشته و در این رسوایی دخیل بوده است. جاستین ترودو روز جمعه در مجلس عوام در برابر کمیته مالی شهادت داد به دنبال بهره جویی مالی نبوده است و از پنهان کردن روابط این خیریه با خانواده اش عذرخواهی کرد. سازمان دیده بان اخلاق برای نخستین بار در دسامبر سال ۲۰۱۷ ترودو را تحریم کرد، با این حکم که نخست وزیر تعطیلات را در جزیره خصوصی آقاخان در سال ۲۰۱۶ سپری کرده و با این کار برخی از قوانین تضاد منافع را زیر پا گذاشته است. مطابق قانون، نخست وزیر باید پیش از رفتن به تعطیلات مقصد خود را اعلام کند اما ترودو سفر خود به جزیره اختصاصی یک فرد ثروتمند را فاش نکرده بود و سرانجام پس از فاش شدن این موضوع اعلام کرد وی به همراه رئیس حزب لیبرال و یک نماینده پارلمان و همسران شان در جزیره ای در باهاما بوده اند.

✉ روزنامه وطن امروز

سازمان سنجش در حذف کنکور درگیر تعارض منافع است

احمد نادری (عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس) - ۱۳ مرداد ۹۹

◀ تعارض منافع در آموزش عالی

احمد نادری نماینده مجلس یازدهم در برنامه تلویزیونی تهران بیست به سوالات مجری و بینندگان این برنامه در مورد کنکور پاسخ داده و از وجود مافیای هشت هزار میلیارد تومانی در آن خبر داد. در ادامه مجری برنامه از نماینده مجلس می‌پرسد که آیا به نظر وی سازمان سنجش به این مافیای کنکور شریک است یا خیر، پاسخ احمد نادری چنین است: «با کمال تأسف باید خدمت مردم شریف ایران و شما اعلام بکنم که شرکت تعاونی کارکنان سازمان سنجش خود به صورت غیرقانونی آزمون برگزار می‌کند و پول از مردم و بچه های مردم می‌گیرد. من نمی‌گویم که سازمان سنجش به مافیا وصل است، بحث من این است که سازمان سنجش در نوعی از یک تعارض منافع دارد کنشگری می‌کند و من نمی‌توانم از سازمان سنجش بپذیرم زیرا خود سازمان سنجش منفعت دارد».

روزیاتو

تعارض منافع موجب عدم توفیق در اقتصاد است

محسن زنگنه (عضو کمیسیون اقتصادی مجلس) - ۱۴ مرداد ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

در میزگردی با حضور احسان خاندوزی، محسن زنگنه و حسین راغفر در خبرگزاری تسنیم، محسن زنگنه تصریح کرد: یکی از دلایل اصلی ما در عدم توفیق در حوزه اقتصاد، وجود تعارض منافع در بخش های مختلف مدیریتی کشور به ویژه در دولت است. مثلا اکثر مدیران بورسی کشور همان مدیران بانک ها هستند. شما در تلویزیون زیاد دیدید که بانک ها تبلیغ می کنند ولی آیا تا بحال یک بار دیدید که برای عرضه اولیه یک کارخانه تبلیغ کنند؟ چرا؟ چون آن نظام پول سالارانه و بانک سالارانه نمی خواهد اجازه دهد که جایگاهش در تامین سرمایه بهم بخورد. موضوع ندیدن فضای سیاسی و فساد و تعارض منافع که در فرمول های اقتصادی، یک بحث جدی است. مثلا تولید فولاد منحصر در دست دو کارخانه فولاد است؛ فرض کنید یک کارخانه قرار است ظرفیت تولیدی شمش را دوبرابر کند، اجازه نمی دهند این کار بشود.

باید در درون مجلس منافع منطقه ای را کنار بگذاریم، این خوب است که یک نماینده به فکر منطقه اش باشد ولی همه نمایندگان به دنبال این هستند که مجوز دانشکده و دانشگاه بگیرند، این دولت هم که سال آخر خود را سپری می کند و در این زمینه کاری مبنی بر آینده بینی انجام نمی دهد؛ می گوید مجوز را می دهیم چون بعدا هم با نمایندگان کار داریم. اما اگر این ملاحظات را رعایت کنیم، این وظیفه مجلس است و من به عنوان یک نماینده می گویم که نباید شانه خالی کنیم و این وظیفه من به عنوان نماینده است و مجلس هم باید این کار اساسی را شروع کند.

خبرگزاری تسنیم

از کنکور تا تعارض منافع

اردشیر مطهری (نماینده شهرستان گرمسار) - ۱۴ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در آموزش عالی

هیچ چیزی باعث نشد کنکور امسال به تعویق بیفتد. معلوم است چرا. چون اگر این دانشگاه های غیر دولتی، ترم مهرشان را از دست بدهند چند هزار میلیارد تومان سود از دست می دهند و متاسفانه بسیاری از مدیران و تصمیم گیران ما خودشان از همین صاحبان دانشگاه های خصوصی هستند. یعنی ما یک طرف مردم و نمایندگان و درخواست آنان را داشتیم و یک طرف کسانی که باید تصمیم می گرفتند و برخی از آنان منافعشان با تعویق کنکور به خطر می افتاد. این همان تعارض منافی است که در برخی حوزه های دیگر هم به وجود آمده است. وقتی مدیران ما در آموزش و پرورش خودشان مدرسه ی غیرانتفاعی دارند، وقتی مدیران ما در وزارت خانه های دیگر و حتی برخی نمایندگان مجلس خودشان دانشگاه خصوصی دارند، این تعارض منافع ایجاد می کند. طرف در تصمیم گیری های خودش حتما منافع مدرسه و دانشگاهش را بیشتر می بیند تا منافع یک جمع میلیونی را. عضو کمیسیون اجتماعی مجلس تصریح کرد: بنده طرح تحقیق و تفحص از کنکور را تنظیم کرده ام و به صورت جدی دنبال جمع آوری امضا هستم و به نظرم کل سازمان ها، وزارتخانه و موسسات مرتبط با کنکور باید مورد تحقیق و تفحص قرار بگیرند تا یک بار و از نزدیک زوایای مختلف پشت صحنه ی کنکور را ببینیم و برای مردم هم روشن کنیم.

✉ [خبرگزاری فارس](#)

نابرابری آموزشی از نتایج تعارض منافع در نظام آموزشی

عباس عبدی (روزنامه نگار و فعال سیاسی) - ۱۴ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در حوزه ی آموزش عمومی

عباس عبدی نابرابری آموزشی را بسیار مخرب می خواند و معتقد است تا وقتی نیاز آموزشی فرزندان بسیاری از مسئولان از طریق مدارس غیرانتفاعی تأمین می شود امیدی به ارتقا وضعیت مدارس دولتی نیست. مدارس غیر انتفاعی هزینه های کلان دریافت می کنند و چون بودجه دولت کم شده، بیش از همه این کاهش بودجه متوجه آموزش و پرورش شده است در نتیجه مدارس دولتی ضعیف گردیده اند. بالای ۹۵ یا شاید تا ۱۰۰ درصد مسئولین کشور در رده وزیر و معاون وزیر و مدیرکل و نیز مسئولین هم ردیف قضایی و قانون گذاری و نیز نهادهای مشابه دیگر، فرزندان خود را در مدارس غیرانتفاعی می گذارند. با وضعیت موجود مسأله تعارض منافع شکل می گیرد و مدارس غیرانتفاعی تبدیل به محلی برای انباشت ثروت و قدرت و حتی پرستیژ شده اند. بسیاری از دست اندرکاران در این مدارس سهم دارند. حتی اگر بظاهر هدف غیرانتفاعی داشته باشند. از وزارتخانه ها امکانات می گیرند. مسأله نیز فراتر از دو جریان سیاسی است.

✉ [خبرگزاری تسنیم](#)

تعارض منافع و انحصار دو چالش اساسی کسب و کارها

محمد عنبری (پژوهشگر اقتصادی و کارشناس بازار کسب و کار) - ۱۵ مرداد ۹۹
◀ **تعارض منافع در حوزه‌ی کسب و کارها و بازرگانی**

یکی از مهمترین راهکارهای رونق کسب و کار انحصار زدایی است. با رفع چند انحصار ساده در مجوزهای کسب و کار که به صورت غیر قانونی اعمال شده دولت می‌تواند چند میلیون شغل ایجاد کند. مثلاً با رفع انحصار مجوز وکالت می‌توان ۵۰۰ هزار شغل ایجاد کرد، در زمینه پزشکی و دندانپزشکی و زمینه‌هایی که این روزها زمزمه‌های آن را می‌شنویم مثلاً انحصار در کارگزاری بورس، حتی انحصار در دادن مجوز یک نانوائی ساده و داروخانه به دلایل نخ نما شده غیر قابل توجیه، در حالی که کسب و کار باید رقابتی شود، اعطای مجوز باید به سادگی صورت بگیرد، هر گونه انحصاری باید از بین برود. چرا راهکارهای اشاره شده در دولت محقق نمی‌شود؟ بحث تعارض منافع شدید وجود دارد یعنی تعارض منافع بین تصمیم گیران نظام به شدت به بحث تسهیل فضای کسب و کار لطمه می‌زند، مثلاً مدیر و تصمیم گیرنده امروز وزارت بهداشت، داروخانه زنجیره‌ای می‌زند، دارو وارد کند و بیمارستان خصوصی می‌زند، مشخص است که با انحصار در نمی‌افتد و به دنبال حذف انحصار نمی‌رود، مسئله‌ای که دنیا از آن به نام درب گردان یا تعارض منافع می‌گویند.

نمی‌توان از مدیر امروز بانک مرکزی که فردای کاری بعد از بانک مرکزی، مدیر یک بانک خصوصی می‌شود انتظار داشت برای اصلاح نظام بانکی تصمیم بگیرد، در کسب و کارها دقیقاً همین مسئله رایج است، مجوز دهی‌ها مشکل دارد. بخش اصلی این موضوع همان تعارض منافع و سیاست گذاری‌های غلط است، هر چند که خیلی از تعارض‌ها هم به دلیل حفظ منافع سازمانی است، فردی نیست. سازمان دچار تعارض منافع می‌شود.

📞 **خبرگزاری دانشجو**

ارتباط شهردار و اعضای شورای اسلامی مصداق تعارض منافع

بهزاد ذاکری (رئیس کمیسیون بهداشت و محیط زیست شورای اسلامی رشت) - ۱۵ مرداد ۹۹
◀ **تعارض منافع در شوراها و شهرداری**

رئیس کمیسیون بهداشت و محیط زیست شورای اسلامی رشت در نامه‌ای خطاب به رئیس شورای اسلامی رشت که غروب امروز در صحن شورا قرائت کرد از او خواست تا شهردار به سئوالاتش در مورد تخلفات صورت گرفته پاسخ دهد.

بهراد ذاکری خاطر نشان کرد: شورای شهر نهادی است که یکی از وظایف آن نظارت بر عملکرد شهردار است لذا ارتباط مستقیم مالی غیرسازمانی بین شهردار و اعضای شورای اسلامی مصداق تعارض منافع است. بنابر این شهردار رشت توضیح دهد که چه ضرورتی داشته‌اند علی‌رغم بازسازی مسکن سازمانی شهردار متعلق به شهرداری رشت به تهیه مسکن دیگری اقدام کردند ضمن اینکه به رغم وجود تعارض منافع بر چه اساسی در این زمینه از یکی از اعضای شورای اسلامی به مبلغ قابل توجه قرض کردند.

وی اظهار داشت: چرا شهردار تاکنون هیچ اقدامی برای پیاده‌سازی مفاد مصوبه شورای اسلامی رشت در رابطه با تعارض منافع موجود در بخش کارکنان بخش‌های صدور انجام نداده‌اند؟

📞 **خبرگزاری ایرنا**

نمود دیگری از تعارض منافع در صداوسیما

سعید رجبی فروتن (روزنامه‌نگار و فعال حوزه‌ی فیلم و سینما) - ۱۵ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در سازمان صدا و سیما

رامبد جوان برای برگزاری یک مسابقه آنلاین استندآپ کمدی برنامه‌ریزی گسترده‌ای کرده بود. قرار بود این برنامه با حمایت پلتفرم‌های اینترنتی اینبار نه در تلویزیون بلکه در فضای مجازی اجرا شود. خبر رسیده است فشارها و محدودیت‌های ایجاد شده در مسیر پخش برنامه، باعث شده است تا رامبد جوان دوباره به تلویزیون اسباب کشی کند و استندآپ شو را در آنجا اجرا کند. اگر این مطلب صحت داشته باشد، اینجا ایرادی که به نظارت صدا و سیما بر رسانه‌های برخط گرفته می‌شد، اعتبار و درستی خود را نشان می‌دهد. منتقدان اعتقاد داشتند نظارت تلویزیون بر رسانه‌های تصویری برخط باعث ایجاد تعارض منافع تلویزیون با رسانه‌های خصوصی می‌شود. «وظیفه ذاتی سرویس‌های عمومی رسانه‌ای (Public Broadcasting Service) تولید برنامه‌هایی در راستای منافع عمومی است، از این نظر اساسا سپردن تنظیم‌گری برنامه‌های رسانه‌ای به چنین سازمان‌هایی تعارض منافع بوده و سازمان را در موقعیت قاعده‌گذاری برای خود قرار می‌دهد. صدا و سیما نیز مجزا از این موضوع نیست هر نوع اعطای مقام تنظیم‌گری به آن موجب شکل‌گیری تعارض منافع در صدا و سیما می‌شود.» (هراسانی، سعید، وب‌سایت توانمندسازی حاکمیت و جامعه).

تلویزیون به‌عنوان یک رسانه تولیدکننده محتوا اگر همزمان بخواهد در نقش ناظر هم ظاهر شود، هیچگاه به بهای ضعیف شدن خود، اجازه پر و بال گرفتن به رسانه‌های تحت نظارتش نخواهد داد. سال گذشته مدیرکل روابط عمومی سازمان صدا و سیما، در ادیبهشت ۱۳۹۸ گفته بود صدا و سیما باید بیش از دو هزار میلیارد تومان در سال از محل آگهی‌ها درآمد کسب کند. در حالی که این رقم بیش از بودجه دولت به این سازمان است. بدیهی می‌نماید که هرچه میزان استقبال مخاطبان از صدا و سیما کاسته و به سمت رسانه‌های آنلاین برود، درآمد این سازمان با کاهش جدی مواجه خواهد شد.

📌 پایگاه خبری روزانه‌های سینمایی

تعارض منافع در آموزش عالی، مانعی مقابل اصلاح کنکور

محمد مختوای (کارگردان مستند «مغزهای یخ‌زده») - ۱۶ مرداد ۹۹
 ◀ تعارض منافع در حوزه‌ی آموزش عالی

مستند «مغزهای یخ‌زده» که این روزها در سامانه پخش عماریار، عرضه اینترنتی می‌شود. این مستند با موضوع بررسی مشکلات نظام دانشگاهی به کارگردانی «محمد مختوای» در سال ۹۸ در مدرسه اندیشه و هنر (ماه) تهیه و تولید شده است. کارگردان این مستند در گفت‌وگویی که با قدس آن‌لاین انجام داده تصریح می‌کند: «سیستم آموزش عالی تعارض منافع دارد، یعنی سیستم از متقاضی کنکور نفع می‌برد؛ از چنین سیستمی نباید توقع اصلاح کنکور را داشت. از دانشگاهی که از محل شهریه دانشجوی، خرج کارکنانش را می‌دهد نباید توقع آموزش عمومی رایگان یا کیفیت آموزش و پژوهش را داشت. دانشگاه یک بنگاه معاملاتی است، رؤیا می‌فروشد و دانشجوی هم رؤیا می‌خرد.»

📌 پایگاه خبری قدس آنلاین

توصیه‌های بانک جهانی در جهت کنترل تعارض منافع

بهنام ذوقی رودسری (کارشناس مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه) - ۱۴ مرداد ۹۹
◀ کلیات تعارض منافع

کنترل تعارض منافع باید به موازات ساده‌سازی روندهای مدیریتی دولتی، مدیریت بهینه ساختارهای امور دولتی و تقویت شفافیت، پوشش رسانه‌ای و پاسخگویی مدیریتی دولتی انجام شود. همچنین سرعت بخشیدن به اصلاح رویه‌های مدیریتی برای از بین بردن یا به حداقل رساندن تماس مستقیم میان کارکنان بخش عمومی و شهروندان و کسب‌وکارها در عمل باعث کاهش خطر بروز تعارض منافع می‌شود. کنترل بهتر ساختارهای امور دولتی با اعمال محدودیت‌های سخت بر کارکنان بخش عمومی، از جمله مدیریت بر دارایی‌هایشان و درآمدها و عملکردشان، می‌تواند از بروز تعارض منافع پیشگیری کند. این امر باعث می‌شود که تشخیص و رسیدگی به تخلفات ناشی از آن امکان‌پذیر شود. تقویت شفافیت، پوشش رسانه‌ای و پاسخگویی به مدیریت موقعیت تعارض منافع و همچنین کاهش خطر زیر پا گذاشتن آن، کمک خواهد کرد. جدای از بهبود سیاست‌ها و قوانین در مورد کنترل تعارض منافع، تقویت ظرفیت پیشگیری، تشخیص و رسیدگی به تخلفات تعارض منافع بسیار حیاتی است. بر همین اساس، اختصاص یک اداره یا سازمان به عنوان نقطه کانونی در مدیریت تعارض منافع باید مورد توجه قرار گیرد.

تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی سه راهی برگزاری کنکور؛ وزارت بهداشت، علوم و آموزش و پرورش! آیا پای تعارض منافع در میان است؟

حسین خداپرست

دوماهی می شود. هر روز یک خبر متناقض. بیچاره داوطلبان کنکور که نه فقط استرس و اضطراب کنکور را باید تحمل کنند بلکه هر روز باید منتظر یک شگفتی از یکی از وزارتخانه های مربوطه باشند. وزارت بهداشت، وزارت علوم و وزارت آموزش و پرورش. حالا حساب کنید این وسط سازمانی به نام سنجش هم وجود داشته باشد و بخواهد پای مافیای کنکور نیز به همه گیری کرونا و برگزاری کنکور و تعارض منافع باز شود. تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل. در ادامه [سلسله مطالبی](#) که به تحلیل واکنش کاربران فضای مجازی در موضوع تعارض منافع می پردازد، در یادداشت پیش رو به تحلیل این واکنش ها در حد فاصل ۱۰ تا ۱۷ مردادماه ۱۳۹۹ پرداخته ایم.

اگر نگارنده خورده نمی شود، باید بگویم اصلا پای تعارض منافع در میان نیست. برگزاری کنکور در شرایط کرونایی را می گویم. فکر می کنم خلط مبحثی صورت گرفته. تعارض منافع هست. در آموزش و پرورش هست. در وزارت بهداشت هست. در وزارت علوم هست. در همه جا هست ولی استثنائاً در این یک قلم نیست: «برگزاری کنکور در شرایط کرونایی». تعارض منافع در خود کنکور هم هست. در مافیای کنکور هم هست. اما در «برگزاری کنکور در شرایط کرونایی» نیست. گشتیم نبود، نگردید نیست.

تعارض منافع مسئله مهمی است. بسیار هم مهم است. اصلا مفهوم محوری اقتصاد توسعه گره خورده با تعارض منافع است. ولی دیگر آش را نباید جوری شور کرد که جان کامونز اقتصاددان نهادگرا که مسئله محوری علم اقتصاد را حل موقعیت های تعارض منافع می داند، تنش در گور بلرزد و سر بلند کند و بگوید: آقا به حضرت عباس قسم برگزاری کنکور در شرایط کرونایی ربطی به تعارض منافع ندارد. نباید هر چیز بی ربط و باربطنی را با تعارض منافع گره زد. پوپر فیلسوف علم، گزاره علمی را گزاره ای می داند که به صورت بالقوه بتوان آن را ابطال کرد. مثلاً «آب در ۱۸۰ درجه به جوش می آید» گزاره ای علمی است. چرا چون می توان تست کرد و دید که عه!!! آب در ۱۸۰ درجه به جوش نیامد بلکه در ۱۰۰ درجه به جوش آمد و چون این گزاره ابطال پذیر است، پس علمی است. یا مثلاً اینکه سرعت نور فلان متر بر ثانیه است و یا دمای سطح خورشید بهمان درجه سلسیوس است نیز علمی است. چرا چون می شود با روش هایی تجربی آنها را ابطال کرد. اما گزاره «گل شبدر زیباست»، علمی نیست. چرا؟ چون اصلا نمی توان آن را ابطال کرد. به هیچ طریقی.

حالا اینها چه ربطی به تعارض منافع دارد؟ الان می‌گوییم. منتها قبلش یک نکته دیگر را نیز باید روشن کرد. از دید پوپر فرق بین علم و شبه‌علم در همین معیار است. یعنی اگر نتوان با معیار ابطال‌پذیری، گزاره‌ای را قضاوت کرد آن گزاره در بهترین حالت شبه‌علمی است نه علمی. یکی از مصادیق شبه‌علم از دید پوپر روانشناسی است. علی‌الخصوص شاخه‌ای از روانشناسی به نام روانشناسی فردی آدلر. در روانشناسی فردی آدلر، «احساس حقارت» به عنوان مکانیسم انگیزشی در فرد عمل می‌کند و او را به انجام عملی یا عدم انجام آن ترغیب می‌کند. مثلاً یک شکلات روی میز همکاران می‌بینید. دلتان می‌خواهد آن را بردارید و بخورید. اما این کار را نمی‌کنید. آدلر می‌گوید شما برای غلبه بر حس حقارتتان این کار را کرده‌اید. اما در حالت دوم شما آن شکلات را برمی‌دارید و می‌خورید. در اینجا آدلر ساکت نمی‌شود. بلکه دوباره می‌آید و می‌گوید که شما برای غلبه بر حس حقارت ناشی از نخوردن شکلات، شکلات خورده‌اید. یعنی در هر صورت آدلر حرفی برای زدن دارد. چه در حالت A چه در حالت نقیض A، آدلر توجیه یا تفسیری از رفتار شما ارائه می‌کند. این یعنی نظریه آدلر ابطال‌پذیر نیست. و یعنی از نظر پوپر این نظریه علمی نیست.

حالا ربطش به تعارض منافع چیست؟ واقعیت این است که در شرایط فعلی کرونا، چه کنکور برگزار بشود، چه نشود، برای هر کدام از حالت‌ها شما می‌توانید ردی از تعارض منافع ترسیم کنید. مثلاً اگر کنکور برگزار بشود، عده‌ای خواهند گفت زور مافیای کنکور چربید. اگر کنکور برگزار نشود نیز عده دیگری می‌گویند نمایندگان مجلس فقط به فکر منافع خودشان هستند و استرس و اضطراب کنکوری‌ها را در نظر نمی‌گیرند.

مسئله این است که چه برگزاری کنکور و چه نقیضش، قابل ابطال یا اثبات با معیارهای تعارض منافع نیست. در واقع اگر پوپر زنده بود و به جای فلسفه علم روی موقعیت‌های تعارض منافع کار کرده بود، در چنین موقعیتی می‌گفت برگزاری کنکور در شرایط کرونایی موقعیتی «شبه تعارض منافی» است و نه لزوماً تعارض منافی. پس استثنائاً این یک قلم را فاکتور بگیرید. البته بخش عمده‌ای از توثیتری‌ها این اعتقاد را ندارند. مثلاً کاربر سیده زهرا عبداللّهی که خبرنگار مجلس است، توثیت زده که:

طبق گفته نادری، یک طرف مافیا به سنجش وصل است "شرکت تعاونی سازمان سنجش به صورت غیر قانونی آزمون آموزشی برگزار کرده و از مردم پول می‌گیرد!" آموزشی برگزار کرده و از مردم پول می‌گیرد!" آقای خدایی! ژست بی طرفانه اینجا قواره سخنان شما نیست؛ چون در نوعی از تعارض منافع کنکاشگری

نوعی از تعارض منافع کنکاشگری می‌کنید :) #سلامت_دانشجو

سیده زهرا عبداللّهی

۱۲

۶۱۴۸۰

۱۲۶۷۲

۳۸۶

۱۰۲۰

توییتر

مرداد

۱۳۹۹

۲۰:۵۵

طبق گفته نادری، یک طرف مافیا به سنجش وصل است

"شرکت تعاونی سازمان سنجش به صورت غیر قانونی آزمون آموزشی برگزار کرده و از مردم پول می‌گیرد!"
آقای خدایی! ژست بی طرفانه اینجا قواره سخنان شما نیست؛ چون در نوعی از تعارض منافع کنکاشگری می‌کنید :

#سلامت_دانشجو

یا مجید حسینی در توئیترش گفته: حالا بفهمید سنجش چطور اینقدر اصرار بر کنکور دارد! کارکنان سنجش خودشان آزمون آزمایشی برگزار می کنند و درآمد تولید می شود! تعارض منافع از این گل درشت تر؟ #تفحص_از_سنجش . <https://t.co/VIQF407zqj>

واقعیت این است که وقتی خود برگزاری کنکور در شرایط عادی را می توان به مافیای کنکور ربط داد، دیگر نیازی به ربط دادن آن در شرایط کرونایی به مافیای کنکور نیست. بلکه چیزی که مهم است و این وسط از آن غافل می شویم این است که میزان استرس و اضطرابی که در میان چندصد هزار نفر داوطلب کنکور، در مورد خود کنکور وجود دارد، بسیار بیشتر از نگرانی در مورد بیماری کرونا در سالن برگزاری کنکور است. هر یک روز تعویق کنکور صرفاً بر اضطراب داوطلبان کنکور می افزاید و اصلاً گامی بر ضد مافیای کنکور نیست.

البته آقای حاجی بابایی وزیر سابق آموزش و پرورش نیز نظر دیگری دارد. ایشان در گفتگویی که در خبر فوری منعکس شده، گفته اند: «وقتی صدها هزار صندلی خالی وجود دارد، نیازی به برگزاری کنکور نیست. مدیران تصمیم گیر درباره کنکور تعارض منافع دارند و نقش مهمی در لغو نشدن کنکور دارند.»

سخن ایشان نیز درست است، اما یکبار دیگر بخوانیدش. این سخن نه در این برهه زمانی مربوط به کرونا بلکه اساساً به قبل از کرونا باز می گردد. پس یادمان باشد، تعارض منافع در کنکور هست، در سازمان سنجش هست، در مدیران وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم هست، اما به کرونا ربطی ندارد. آن چیزی که این وسط باید به آن توجه کرد فقط و فقط استرس و اضطراب داوطلبان کنکور است.

دیگر موضوعات مورد تحلیل با چارچوب تعارض منافع

در هفته دوم مردادماه در شبکه تلگرام، ۱۴۳ مطلب، در شبکه توئیتر، ۱۲۹ مطلب و در شبکه اینستاگرام، ۱ مطلب در ارتباط با تعارض منافع به اشتراک گذاشته شده است که به موضوعات متفاوتی نظیر آموزش و پرورش، وزارت بازرگانی، حوزه سلامت، پزشکی و حتی در مواردی پرونده تعارض منافع نخست وزیر کانادا جاستین ترودو پرداخته شده است.

آموزش و پرورش

کانال تلگرامی مربوط به فرهنگیان با انتشار مطلبی از عباس عبدی به تعارض منافع در نظام آموزش و پرورش پرداخته است. عباس عبدی در این مطلب توصیه می کند که برای جلوگیری از تعارض منافع، «مسئولان دولتی از ثبت نام فرزندانشان در مدارس غیرانتفاعی منع شوند، حاضر شرط بندهم که بالای ۹۵ یا شاید تا ۱۰۰ درصد مسئولین کشور در رده وزیر و معاون وزیر و مدیرکل و نیز مسئولین هم‌ردیف قضایی و قانون گذاری و نیز نهادهای مشابه دیگر، فرزندان خود را در مدارس غیرانتفاعی می گذارند، و به طور ویژه مسئولین آموزش و پرورش نیز چنین می کنند.»

وزارت بازرگانی

اما موضوعات مربوط به وزارت آموزش و پرورش و برگزاری کنکور اگر چه عمده مطالب مربوط به تعارض منافع را شامل می‌شدند، اما برخی اخبار در حوزه‌های تحلیلی دیگر نیز کماکان در اخبار مربوط به حوزه تعارض منافع دیده می‌شوند. مثلا محسن زنگنه عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس در کانال تحلیلی خبری فتن در مورد تشکیل وزارت بازرگانی این گونه گفته است:

«وقتی وزارت بازرگانی از وزارت صمت جدا شود، تعارض منافی به ضرر تولید داخلی رخ می‌دهد چرا که وزارت بازرگانی ذینفع واردات است و این موضوع به تولید داخلی ضربه می‌زند و الان هم کسانی که اصرار دارند وزارت بازرگانی به صورت مستقل تشکیل شود عموماً ذینفع واردات هستند. علاوه بر این، تنظیم بازار نیز به حوزه تولید مربوط است و نمی‌شود صرفاً در وزارتخانه بازرگانی درباره آن تصمیم گرفت.»

این استدلال در حالی مطرح شده که کسانی کاملاً به عکس معتقدند سپردن وظیفه‌ی بازرگانی به وزارتخانه‌ای که همزمان وظیفه‌ی تنظیم‌گری برای صنعت و تولید داخلی را هم بر عهده دارد (وزارت صنعت و معدن) خود مصداق آشکار تعارض وظایف است؛ چرا که وزیر صنعت، معدن و تجارت هم باید به فکر توسعه‌ی صنعت و تولید داخلی باشد و هم مدافع بازرگانان و این یعنی تعارض منافع. اکنون مشخص نیست چگونه می‌توان تفکیک وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت را مصداق تعارض منافع نامید؟

این برداشت‌های پرمناقشه و کاملاً متضاد از تعارض منافع، نشان از غبار مفهومی و عدم وفاق نظری حول مفهوم تعارض منافع دارد و نشان می‌دهد پژوهشگران این حوزه راه درازی برای جا انداختن شیوه‌ی درست استفاده از این مفهوم در میان سیاستمداران و کنشگران مدنی در پیش دارند.

جاستین ترودو و تعارض منافع

داستان از اینجا آغاز می‌شود که چند خبرنگار متوجه می‌شوند، دولت کانادا اخیراً با موسسه‌ای خیریه به نام We قراردادی منعقد کرده است تا برنامه اهدای تسهیلات و وام دانشجویان به مبلغ ۹۰۰ میلیون دلار را بر عهده بگیرد. آنها با بررسی حساب‌های این موسسه خیریه فهمیده‌اند که این موسسه علاوه بر این بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ مبلغ ۵/۵ میلیون دلار از نهادهای دولتی کمک دریافت کرده و با بررسی بیشتر فهمیدند این موسسه ارتباطات خاصی با خانواده ترودو دارد از جمله مادر نخست وزیر کانادا در پنج ساله گذشته برای سخنرانی در این خیریه مبلغ ۳۱۲ هزار دلار دریافت کرده. همسر و برادر جاستین ترودو هم برای سخنرانی در این موسسه مبالغی را دریافت کرده بودند.

اکنون نمایندگان احزاب مخالف دولت و جاستین ترودو از او توضیح خواسته‌اند که چرا یک دولت باید با خیریه‌ای که خانواده اعضای دولت با آن ارتباطات مالی داشته‌اند، قرارداد ببندد؟ البته پرواضح است که فعلاً این وضعیت، به عنوان یک موقعیت تعارض منافع شناخته شده است و نه لزوماً فساد. در صورتی که ثابت شود جاستین ترودو با وجود آگاهی از دریافتی‌های مالی اعضای خانواده‌اش، کماکان به کمک به این موسسه اصرار داشته است، چنین موقعیت تعارض منافی مصداق بارز فساد خواهد بود.

پژوهشکده مطالعات توسعه

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۶

شماره ششم - ۱۱ تا ۱۷ مرداد ۱۳۹۹

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

